

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2020-01-22 Nr. TP-1

Vilnius

Posėdis įvyko 2020 m. sausio 14 d. 13 val.

Posėdžio pirmininkė Dalia Urbanavičienė.

Posėdžio sekretorė Audronė Daraškevičienė.

Dalyvavo: Etninės kultūros globos tarybos (toliau – Taryba) pirmininkė dr. Dalia Urbanavičienė, Tarybos nariai – Nijolė Balčiūnienė, Sandra Daugirdienė, Ona Drobelenė, Virginijus Jocys, dr. Petras Kalnius, Vaida Kasparavičienė, Zita Mackevičienė, dr. Rasa Paukštytė-Šaknienė, dr. Lina Petrošienė, Jonas Rudzinskas, dr. Loreta Sungailienė, Jonas Vaiškūnas, Rima Vasaitienė, dr. Daiva Vyčiniene, dr. Rūta Žarskienė, svečiai – Stanislav Bajurin (Lietuvos etnosporto komiteto prezidentas), Tomas Gervė (Lietuvos etnosporto komiteto tarybos narys, Lietuviškų ristynių federacijos prezidentas).

Kvorumas yra.

DARBOTVARKĖ:

1. Dėl tradicinių žaidimų statuso ir lietuviškų ristynių prestižui kylančių grėsmių;
2. Dėl Tarybos 2020–2022 m. strateginio veiklos plano tvirtinimo;
3. Dėl Tarybos 2020 m. sąmatos tvirtinimo;
4. Dėl 2020 m. Tarybos veiklos plano;
5. Dėl Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos teikimo;
6. Dėl LKT užsakymu ekspertinių etninės kultūros srities rodiklių nustatymo paslaugų teikimo;
7. Kiti klausimai.

Kvorumas yra.

D. Urbanavičienė pristatė darbotvarkę. Ji pasiūlė įtraukti klausimus: 1. Dėl siūlymų dėl LR Strateginio valdymo įstatymo ir su juo susijusių įstatymų pakeitimo, 2. Dėl Mažosios Lietuvos regioninės etninės kultūros globos tarybos sudėties keitimo. Pakoreguotai darbotvarkei pritarta bendru sutarimu.

1. SVARSTYTA. Tradicinių žaidimų statusas ir lietuviškų ristynių prestižui kylančios grėsmės.

D. Urbanavičienė pristatė Lietuvos etnosporto komiteto atstovus ir paprašė pasidalinti Lietuvos etnosporto puoselėtojų aktualijomis.

S. Bajurin papasakojo, kad siekiant puoselėti etnosportą Lietuvoje pernai buvo įkurtas Lietuvos etnosporto komitetas, vienijantis tokias organizacijas kaip Lietuviškų etnodvikovų federacija, Lietuviškų ristynių federacija, Lietuvos ritinio sporto federacija. Lietuvos etnosporto

komiteto pagrindiniai tikslai yra: įtraukti etnosportą į švietimo sistemą, rengti kasmetines etnožaidynes, inicijuoti etnosporto klubų plėtrą ir teikti pagalbą jų veikloje.

T. Gervė trumpai pristatė Lietuvos etnosportą – pagrindines tradicines sporto šakas ir liaudies žaidimus. Jis atkreipė dėmesį, kad Lietuvos etnosporto komitetas ir jo vienijamos organizacijos siekia, jog tradiciniai žaidimai ir sporto šakos išlaikytų autentiškus bruožus, jie būtų rekonstruojami kuo tiksliau. Todėl šių organizacijų nariai remiasi etnografų darbais, renka etnografinius duomenis ir stengiasi, kad būtų išsaugomi pagrindiniai tradicinių žaidimų ir sporto šakų technikos principai, kad etnosportas netaptų tik pigia autentiškų dalykų imitacija. Tačiau tokios pozicijos laikosi ne visos etnosportą vystančios organizacijos. Jis pateikė Tautinės imtynių federacijos pavyzdį, kuri prisistato kaip Lietuvos etnosporto puoselėtoja ir šiuo pagrindu gauna finansavimą, tačiau, pavyzdžiui, lietuviškas ristynes iškraipo, nesiremia pagrindiniais jų principais, kuria pagal kitų šalių imtynių taisykles ir tokiu būdu jas devalvuoja netgi tarptautiniame lygmenyje. T. Gervės nuomone, tokia problema, kai folkloru naudojamosi savanaudiškais tikslais, nesilaikant jokių autentiškų tradicijų ir jų iškraipant, gali iškilti ne tik etnosporte, o ir kitose srityse – šokyje, dainavime ir t.t.

D. Urbanavičienė pasiūlė kreiptis į Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvado komisiją, kurios sprendimu lietuviškoms ristynėms yra suteiktas nematerialaus kultūros paveldo vertybės statusas, iškeliant aptariamą problemą.

L. Sungailienė pažadėjo informaciją apie problemą perduoti Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvado komisijai.

L. Petrošienė paklausė, ar Lietuvos etnosporto komitetas yra aptaręs keliamą problemą su Tautinės imtynių federacijos atstovais.

T. Gervė patikino, kad bendrauta buvo, tačiau sutarimo nepasiekta.

V. Jocys pasiūlė dėl šio klausimo organizuoti praktinę konferenciją.

D. Urbanavičienė priminė, kad EKG T yra numačiusi inicijuoti nacionalines sporto šakas ir žaidimus reglamentuojantį įstatymą. Konferencija būtų prasminga ir šiuo tikslu.

J. Vaiškūnas paklausė, kodėl etnosporto šakas pristatant tarptautiniuose renginiuose nesiremiama tarptautine etnosporto taisyklių sistema.

T. Gervė paaiškino, kad šioje sistemoje nėra mechanizmo, nukreiptą į autentiškų tradicijų etnosporte užtikrinimą.

D. Urbanavičienė priminė, kad ruošiamasi susitikimui su sporto sritį kuriojančiu Seimo nariu Kęstučiu Smirnovu ir pažadėjo šią problemą aptarti su juo.

NUTARTA:

1. Rekomenduoti Lietuvos etnosporto komitetui kelti lietuviškų ristynių prestižui kylančių grėsmių problemą Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvado komisijoje;
2. Susitikti su LR Seimo nariu K. Smirnovu dėl etnosporto plėtojimo ir teisinio nacionalinių sporto šakų bei žaidimų statuso įtvirtinimo bei jiems kylančių grėsmių aptarimo;
3. Bendradarbiauti su Lietuvos etnosporto komitetu rengiant kitų etnosporto šakų ir tradicinių žaidimų įtraukimą į Lietuvos nematerialiojo kultūros paveldo vertybių sąvadą;
4. Inicijuoti įstatymo ar kitų teisės aktų, įtvirtinančių etnosporto prestižą parengimą.

2. SVARSTYTA. Tarybos 2020–2022 m. strateginio veiklos plano projektas.

D. Urbanavičienė pristatė Tarybos 2020–2022 m. strateginio veiklos plano (toliau – Strateginis veiklos planas) projektą ir atkreipė dėmesį, kad esminis pasikeitimas jame lyginant su ankstesniu laikotarpiu – lėšų padidinimas darbo užmokesčiui ir Tarybos narių dalyvavimo

posėdžiuose apmokėjimui (nuo 9 000 eur iki 19 000 eur) ir atitinkamai sumažinimas Etninės kultūros tęstinumo ir kaitos tyrimų programai (nuo 17 000 eur iki 7 000 eur). Lėšų padidinimas darbo užmokesčiui siejasi su tuo, kad 2020 metais didėjo pareiginės algos bazinis dydis.

P. Kalnius paklausė, ar nebūtų įmanoma tyrimų programai visgi palikti didesnę sumą.

D. Urbanavičienė teigė, kad tai reikėtų padaryti Tarybos narių apmokėjimų už dalyvavimą posėdžiuose sąskaita.

R. Paukštytė-Šaknienė pridūrė, kad keleto metų darbo patirtis rodo, jog pagal Tyrimų programą atlikti tyrimai kai kuriais atvejais visgi yra nuviliantys. Jos nuomone, tai kenkia šios programos prestižui. Tad geriau mažiau tyrimų, bet kokybiškesnių.

L. Sungailienė pastebėjo, kad reikėtų tik tokių tyrimų, kurie iš tiesų būtų naudingi EKGTV veikloje kaip medžiaga vertinant kultūros politikos vyksmus bei darant išvadas.

NUTARTA. Patvirtinti pateiktą Tarybos 2020–2022 m. strateginio veiklos plano projektą.

3. SVARSTYTA. Siūlymai dėl LR Strateginio valdymo įstatymo ir su juo susijusių įstatymų pakeitimo.

D. Urbanavičienė informavo, kad Seime šiandien vyksta neeilinė sesija, kurioje svarstomas LR Strateginio valdymo įstatymo ir su juo susijusių įstatymų pakeitimo projektų pateikimas. Aktualu tai, kad šiame pakete yra ir Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymas, jame siūloma nuimti nuo EKGTV strateginio planavimo funkciją. Priėmus šiuos siūlymus, visą politiką valstybėje formuotų ne Seimas, o Vyriausybė.

J. Rudzinsko nuomone, į tai būtina reaguoti. Jis įsitikinęs, kad be strateginio planavimo negali būti jokios politikos. Reikia rasti būdą pareikšti nepritarimą.

D. Urbanavičienės nuomone, šis klausimas turėtų atsidurti Tarybos veiklos plane. O artimiausiu metu pažadėjo pasidalinti su Tarybos nariais informacija apie siūlomus pakeitimus.

NUTARTA. Etninės kultūros globos taryboje pasidalinti platesne informacija apie siūlymus dėl LR Strateginio valdymo įstatymo ir su juo susijusių įstatymų pakeitimo.

4. SVARSTYTA. Tarybos 2020 m. sąmatos projektas.

D. Urbanavičienė pristatė Tarybos 2020 m. sąmatos projektą.

NUTARTA. Patvirtinti Tarybos 2020 m. sąmatos projektą.

5. SVARSTYTA. 2020 m. Tarybos veiklos planas.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad pastabų dėl praėjusiame Tarybos posėdyje aptartų 2020 m. Tarybos veiklos plano projekto atsiųsta nebuvo. Ji pasiūlė kai kuriuos darbus, kuriuos atlikti yra numatyta pagal Etninės kultūros tęstinumo ir kaitos tyrimų programą, atlikti Tarybos pajėgomis, derinant prie to, kad sumažinta lėšų Tyrimų programai.

V. Jocys pasiūlė organizuojant tyrimus ir stebėseną bendradarbiauti su universitetais, institutais ir kitomis mokslo įstaigomis.

L. Sungailienė pasiūlė kitais metais daugiau dėmesio skirti bendravimui su LRT.

NUTARTA. Patvirtinti 2020 m. tarybos veiklos planą, pakoreguotą pagal posėdyje išsakytas pastabas.

6. SVARSTYTA. Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos (toliau – Premija) teikimas.

D. Vyčnienė papasakojo apie susitikimo su Kultūros ministerijos ir su Prezidentūros atstovais rezultatus. Premija visgi bus teikiama ne kartu su kitomis nacionalinėmis kultūros ir meno premijomis, o atskirai. Tai motyvuojama tuo, kad J. Basanavičiaus premiją skiria atskira komisija ir ši premija yra išskirtinė. Atskiras teikimas motyvuojamas ir tuo, kad nebuvo derintasi su kitas nacionalines premijas skiriančia komisija. D. Vyčnienė pasiūlė ateityje su šia komisija susiderinti. Tačiau džiugu tai, kad Premiją teiks Prezidentas. Ji bus teikiama Lietuvos filharmonijos Mažojoje salėje vasario 12 d. 16 val., derinantis prie Prezidento darbotvarkės. Renginį arba jo dalį filmuos LRT.

J. Rudzinskas akcentavo, kad J. Basanavičiaus premiją teikiant atskirai, etninė kultūra lieka už borto – J. Basanavičiaus premijos teikimo įrašas nepatenka į LRT archyvą kartu su kitų nacionalinių premijų teikimo įrašais.

D. Urbanavičienė paklausė, ką daryti su vaišėmis po premijos įteikimo. Ji pasiūlė tartis su KM atstovais. Taip pat ji pasiūlė padėkoti Tarybos vardu Prezidentui už pagarbą etninei kultūrai ir sugrįžimą prie tradicijos, kad J. Basanavičiaus premiją teikia Prezidentas.

J. Balčiūnienė pasiūlė padėkoti už rūpinimąsi J. Basanavičiaus premijos prestižu Seimo nariui R. Šarknickui.

NUTARTA:

1. Dėl vaišių, vykstančių po Nacionalinės J. Basanavičiaus premijos įteikimo, organizavimo tartis su KM.

2. Siekti, kad kvietimai į renginį pasiektu visus EKG T narius.

3. Siekti, kad ateityje Nacionalinė J. Basanavičiaus premija būtų teikiama taip, kaip numatyta pagal jos nuostatus – kartu su kitomis nacionalinėmis kultūros ir meno premijomis.

7. SVARSTYTA. LKT užsakyti ekspertinių etninės kultūros srities rodiklių nustatymo paslaugų teikimas.

D. Urbanavičienė informavo, kad pateikti paraišką LKT organizuojamam konkursui dėl ekspertinių etninės kultūros srities rodiklių nustatymo paslaugų teikimo Tarybos vardu teko labai skubiai ir gavus įpareigojimą iš LRS Kultūros komiteto. Paraiškas taip pat pateikė LNK ir V. Tumėnas. Viena iš LKT pasirinktiems ekspertams tenkančių užduočių - pateikti etninės kultūros sampratos, etninės kultūros subjekto (kūrėjo) apibrėžimus, etninės kultūros veiklų sąrašus ir kt. Su tuo susijusi sausio 7 d. vykusio diskusija „Etninės kultūros samprata“, po kurios buvo parengta ir Tarybos nariams bei kitiems diskusijos dalyviams išsiųsta anketa. D. Urbanavičienė paprašė ją užpildyti iki sausio 27 d. Anketos bus apibendrintos ir jos pasitarnaus teikiant apibrėžimus LKT, kuri po to apibendrins EKG T, LNK ir V. Tumėno pateiktus apibrėžimus. D. Urbanavičienė pridūrė, kad tik nerašykite moksliskai, rašykite suprantamai.

P. Kalnietis pastebėjo, kad mokslinių terminų definicijos apklausomis neišgryninamos. Vieni apklausiamieji yra labiau įsigilinę, kiti mažiau, tad išgryninta nuomonė jokios tiesos neatspindi.

J. Vaiškūnas pastebėjo, kad čia kalbama ne apie mokslinį, o apie kultūros politikos terminą. Siekiant atsakyti į šį klausimą tiesiog bandoma išsiaiškinti, pagal kokius kriterijus paskirstyti pinigus.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad čia bandoma išgauti etninės kultūros puoselėtojų *emic* perspektyvoje išryškėjančią sampratą.

L. Sungailienės nuomone, tikslas yra išgryninti etninės kultūros apibrėžimą, koks jis būtų aktualus šiandieninėje Lietuvos situacijoje. Šis terminas yra labai aktualus ne tik mokslininkams, bet ir etninės kultūros puoselėtojams arba kultūros politikos atstovams. Ji nemano, kad būtų nusikalsta nūdienos mokslui, jei kultūros puoselėtojai išsakytų savo nuomonę.

R. Paukštytė-Šaknienė atkreipė dėmesį, kad grėsmė yra tame, jog bus gauti ne kokybiniai, o kiekybiniai rezultatai.

D. Urbanavičienė pasiūlė gavus anketos rezultatus, vėl susitikti ir juos aptarti.

J. Rudzinskas pabrėžė, kad šis apibrėžimų ieškojimas yra labai aktualus būtent dialoge tarp skirtingomis kultūros sampratomis besivadovaujančių kultūros politikų. Jo nuomone, jei neturime išgryninę kritėrijų, kaip vertinti etnokultūrinius projektus, mes neturime jokių argumentų šiame dialoge.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad yra skirtumas tarp mokslininkų ir etninės kultūros lauke dirbančių praktikų mąstymo. Mokslininkai kalbėdami apie etninę kultūrą ją sieja, pavyzdžiui, su etnoso teorija. Tuo tarpu praktikai dažnu atveju apie ją nėra net girdėję. LKT aiškiai paprašė: nekalbėkit moksliškai, o paprastai, aiškiai ir suprantamai, kad visiems būtų aišku.

D. Vyčiniėnė atkreipė dėmesį, kad anketa yra sudaryta tik kaip orientyras, joje galima drąsiai reikšti nuomones bei teikti visiškai kitokias sampratas.

NUTARTA:

1. Pateikti atsakymus į anketą „Etninės kultūros samprata“;
2. Gautus duomenis aptarti atskirame renginyje.

8. SVARSTYTA. Mažosios Lietuvos regioninės etninės kultūros globos tarybos sudėties keitimas.

D. Urbanavičienė informavo, kad iš Klaipėdos universiteto išėjęs dr. Žydrūnui Vičinskui, KU į Mažosios Lietuvos regioninę tarybą deleguoja dr. Silvą Pocybę.

NUTARTA. Patvirtinti naują Mažosios Lietuvos regioninės etninės kultūros globos tarybos narę - Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto vyresniąją mokslo darbuotoją, docentę Silvą Pocybę.

Posėdžio pirmininkė

Dalia Urbanavičienė

Posėdžio sekretorė

Audronė Daraškevičienė